

Türkiye’de Afiliasyonun Tıp Eğitimindeki Yeri

Place of Affiliation in Medical Education in Turkey

Filiz Bilir¹, Zübeyde Kaçal²

¹ Sakarya Üniversitesi Tıp Fakültesi Tıp Eğitimi A.D., Sakarya

² Sakarya Üniversitesi Tıp Fakültesi, Sakarya

Yazışma Adresi / Correspondence:

Filiz Bilir

Sakarya Üniversitesi Tıp Fakültesi Tıp Eğitimi A.D., Sakarya

T: +90 505 703 68 01 E-mail: drflzyldz@hotmail.com

Öz

Bu makalede, Türkiye’de sayı olarak artmakta olan hekim ve Tıp Fakülteleri arasında afiliye hastanelerin yerini irdelemeyi ve durumlarını belirlemeyi amaçladık.

“Yakın ilişki” anlamında olan afiliasyon sözcüğü, son on yılda ülkemizde özellikle Sağlık Bakanlığı ile Tıp fakülteleri arasında merkezlerin ortak kullanımını içeren anlaşmalar ile gündeme gelmiştir. Öğrenci sayılarına baktığımızda afiliye tıp fakültelerinde yaklaşık 7500 (%10) öğrenci eğitim almakta iken afiliye olmayan tıp fakültelerinde ise 55000 (%73) öğrenci eğitim almaktadır. Afiliye hastanelerde profesör ve doçent sayısı yaklaşık 1230 iken afiliye olmayan tıp fakültelerinde bu sayı yaklaşık 7000 olarak saptandı. Öğretim üyesi (profesör ve doçent) başına düşen öğrenci sayılarına bakıldığında afiliye hastanelerde 6.1 iken afiliye olmayan hastanelerde bu oran 7.8 olarak bulundu. Doktor öğretim üyeleri de dahil edildiğinde oranlar 3.36’a karşın 5.78 olarak hesaplandı.

Bu oranlara bakıldığında afiliye olan tıp fakültelerinde tıp öğrencilerinin öğretim üyeleri ile daha yakın ilişki ve daha fazla vakit geçirme imkanı bulabileceği görüşünün yanlış olamayacağı kanaatindeyiz.

Anahtar Kelimeler: Tıp eğitimi, afiliasyon, öğretim üyesi

Abstract

We aimed to determine locations and statues of affiliated hospitals in Turkey where increasing number of doctors and medical schools.

The word “affiliation”, which means “close relations” has come to the fore in our country with agreements involving common use of centers, especially between the Ministry of Health and medical faculties in the last decade. When we look at the number of students, approximately 7500(10%) students are studying at affiliated faculties, 55000(73%) students are studying at non-affiliated faculties. While the number of professors and associate professors in affiliated hospitals is approximately 1230, this number is found to be approximately 7000 in non-affiliated faculties. Looking at the number of students per faculty member (professor and associate professor), 6,1 in affiliated faculties and 7,8 in non-affiliated faculties. When other faculty member included to rates, it was calculated as 3,78 versus 5,78.

When we look at these rates, it is not wrong to think that medical students can have a closer relationship with the faculty members and can spend more time with faculty members in affiliated faculties.

Key words: Medical education, Affiliation, faculty

Giriş

Ülkemiz 80 milyonu aşkın nüfusu ile gelişmekte olan bir toplum ve ekonomisi ile büyümektedir. Sağlık alanında bu nüfusa oranla büyüme alanlarının başında gelmektedir. Ülkemizde nüfus başına olan hekim sayısında tarihsel olarak çok büyük açıklar var iken bu açığın yeni tıp fakültelerinin açılması ile kapatılması T.C. Sağlık Bakanlığınca amaçlanmıştır. Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü (OECD) raporlarına göre hekim sayımız 1960'larda 10.000 altında iken her yıl artış göstermekte olup özellikle 1990'lardan sonra artan bir ivme ile yetişen hekim sayısı artış göstermiştir (Figür-1 Yıllara göre hekim sayısı). Ülkemiz nüfusuna göre en yakın Avrupa ülkesi Almanya'da ise en son bildirilen hekim sayısı yaklaşık 320000'dir. Ülkemizde 2007 yılında 100.000 kişi başına düşen hekim sayısı 155 iken, bu oran 2012 yılında 173'e ve 2014 yılında 175'e yükselmiştir. Bu hızlı artışa rağmen halen arzulanan hedeflere ulaşamamıştır. Bu bağlamda da hedeflere ulaşmak için ülkemizdeki tıp fakülteleri sayıları da artırılmıştır. 1970 yılında ülkemizde sadece 9 tane tıp fakültesi var iken, 2000 yılında bu rakam yaklaşık 47, 2010 yılında 74 iken günümüzde 73'ü devlet, 27'si vakıf üniversitesi olmak üzere toplam 100 tıp fakültesi mevcut olup bunların yaklaşık 84'ü aktif olarak eğitim vermektedir. Toplam tıp öğrenci sayısı 75 bin civarındadır. Bu makalede artan hekim sayımız ve tıp fakültesi sayısında afiliye hastanelerin yerini irdelemek ve durumlarını belirlemeyi amaçladık.

Afiliasyon nedir?

“Yakın ilişki” anlamında olan afiliasyon sözcüğü son on yılda ülkemizde özellikle Sağlık Bakanlığı ile Tıp fakülteleri arasında merkezlerin ortak kullanımını içeren anlaşmalar ile gündeme gelmiştir. Son yönetmelik 7/5/1987 tarihli ve 3359 sayılı Sağlık Hizmetleri Temel Kanununun ek 9 uncu maddesine dayanılarak hazırlanmış ve 16 Haziran 2017 tarihinde resmi gazetede yayınlanmıştır ve amaç olarak madde 1. “ Bu Yönetmelik, Türkiye Kamu Hastaneleri Kurumuna bağlı sağlık tesisleri ile üniversitelerin tıp ve diş hekimliği alanında lisans ve uzmanlık eğitimi veren kurumlarının insan gücü, mali kaynak, fiziki donanım, bina, tıbbi cihaz ve diğer kaynaklarının karşılıklı birlikte kullanımına; Sağlık Bakanlığı ve Bağlı Kuruluşlarının sağlık tesisleri ile üniversitelerin sağlık bilimleri alanında eğitim veren birimleri arasındaki işbirliği ile döner sermaye gelirlerinden personele yapılacak ek ödemeye ve diğer hususlara ilişkin usul ve esasları düzenlemek” olarak belirtilmiştir.

Ülkemizdeki Tıp Eğitimi Yapılanması

Tıp eğitimi mezuniyet öncesi dönem olarak 6 yıl olup en uzun süreli lisans eğitimidir. Ülkemizde ilk açılan tıp fakültesi İstanbul Üniversitesi Tıp Fakültesi olup İstanbul Üniversitesi'ni Ankara, Ege, Atatürk, Hacettepe ve Dokuz Eylül Üniversitelerine bağlı tıp fakültelerinin açılışı izlemiştir. Ülkemizde 4 Mart 1925'te göreve başlayan Dr. Refik Saydam ile modern tıp eğitiminin temelleri atılmış ve tıp öğrenciliği özendirilmeyi amaçlanmıştır. Yine Refik Saydam döneminde kadınların tıp eğitiminde yer alması başlatılmıştır. 1980'lere kadar disiplin temelli tıp eğitimi bir elin parmaklarını ancak bulan tıp fakültelerimizde uygulanmıştır. Dokuz Eylül Üniversitesi Tıp Fakültesi 1996 yılında yeni bir tıp eğitimi modelini benimsemiştir ve probleme dayalı tıp eğitimi tıp fakültelerimizde uygulanmaya başlanmıştır⁴. 2010'lu yıllara kadar ülkemizde tıp eğitimi Yüksek Öğretim Kurumu (YÖK) bünyesindeki tıp fakülteleri hastanelerinde verilmekteyken bu yıllardan sonra özellikle tıp fakülteleri ile Sağlık Bakanlığı'na bağlı eğitim ve araştırma hastanelerinin ortak kullanılmaya başlanmasını takiben Sağlık Bakanlığı hastanelerinde de verilmeye başlanmıştır. Daha sonraları ise Sağlık Bilimleri Üniversitesi'nin (SBÜ) 2015 yılında kurulmasını takiben birçok eğitim ve araştırma hastanesi üniversite bünyesinde toplanarak ilk tıp fakültesi öğrencilerini kabul etmeye başladılar.

Ülkemizde bugün için Devlet üniversiteleri, Afiliye Tıp Fakülteleri, Vakıf üniversitelerinin özel hastaneler ile afiliye hastaneleri ve SBÜ'e bağlı eğitim ve araştırma hastanelerinde tıp eğitimi verilmektedir.

Afiliye hastanelerin yapısı ve diğer tıp fakülteleri ile kıyaslanması

Şu an için ülkemizde tıp öğrencisi eğitimi verilen 43 devlet üniversitesi afiliye olmayan, 19 tıp fakültesi ise afiliye hastanelerde tıp eğitimi vermektedir. Bu rakamlara Sağlık Bilimleri Üniversite Hastaneleri bünyesindeki eğitim klinikleri dahil edilmemiştir çünkü yakın zamandaki mevzuat değişikliği ve yeni yapılanma nedeniyle karşılaştırma haricinde tutulmuştur. Yine özel üniversitelerin tıp fakülteleri analiz kapsamına alınmamıştır.

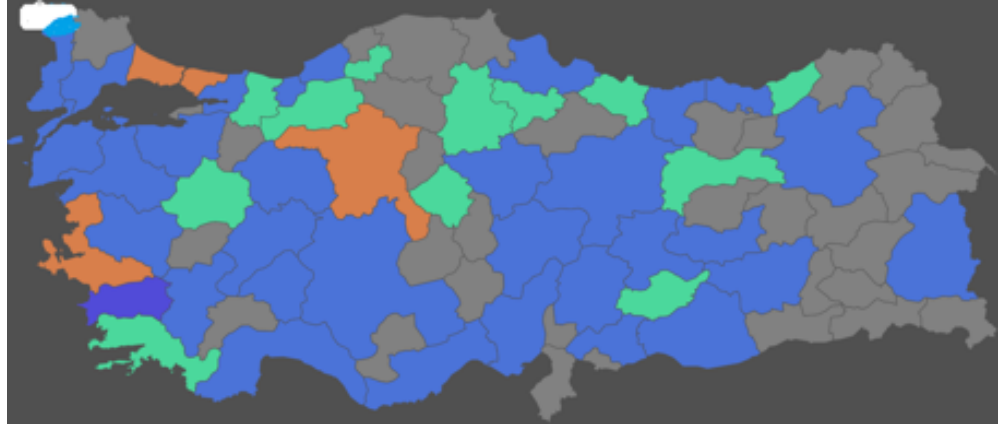
Son ÖSYM kılavuzuna göre yıllık tıp fakültesi kontenjan sayısı 13 bin civarındadır. Bu rakam 2011 yılında yaklaşık 9000 civarındaydı. Tıp eğitimi süre itibarı ile en uzun süreli lisans eğitimi olup 6 yıl sürmektedir. Bu sebeple ülkemizde yaklaşık 75 bin öğrenci tıp eğitimi almaktadır.

Ülkemizdeki afiliye tıp fakülteleri ve afiliye olmayan devlet üniversitelerine ait tıp fakülteleri resim 1'de gösterilmiştir. Öğrenci sayılarına baktığımızda afiliye tıp fakültelerinde yaklaşık 7500 (%10) öğrenci eğitim almakta iken afiliye olmayan tıp fakültelerinde ise 55000 (%73) öğrenci eğitim almaktadır. Afiliye hastanelerde profesör ve doçent sayısı yaklaşık 1230 iken afiliye tıp fakültelerinde bu sayı yaklaşık 7000 olarak saptandı. Yardımcı doçent veya yeni ismi ile doktor öğretim üyesi sayısı ise 1000'e karşın 2500 olarak bulundu. Öğretim üyesi (Profesör ve doçentler) başına düşen öğrenci sayılarına bakıldığında afiliye hastanelerde 6.1 iken afiliye olmayan hastanelerde bu oran 7.8 olarak bulundu. Doktor öğretim üyeleri de dahil edildiğinde oranlar 3.36'a karşın 5.78 olarak hesaplandı. Tıp fakülteleri ile diğer tüm bölümlerin dahil olduğu genel üniversitelerde öğretim üyesi başına düşen öğrenci sayısı yaklaşık 20-100 arasında değişmekte ve tıp fakültelerine göre çok daha yüksek oranda bulunmaktadır.

Journal of Human Rhythm
2018;4(1):31-36

BİLİR ve Ark.
Türkiye'de Afiliasyonun
Tıp Eğitimindeki Yeri

Resim 1. İllere göre afiliye ve afiliye olmayan devlet üniversiteleri tıp fakülteleri

Turuncu Renkler: İzmir, Ankara ve İstanbul her 2 tipte fakülte içermektedir.

Mavi renkler: Sadece afiliye olmayan tıp fakülteleri içeren iller,

Yeşil renkler: Sadece afiliye tıp fakültesi içeren iller.

Tartışma

Ülkemizin doktor açığı gelişmiş ülkelere göre daha fazla olması sebebiyle sağlık otoritelerinin planlamalarında son 15 yılda ciddi değişiklikler olmuş ve birçok ilimize yeni tıp fakülteleri kurulmuştur. Ancak tıp eğitiminin masraflı, altyapı ve ciddi beyin gücü gerektirmesi sebebiyle afiliasyonlar gündeme gelmiştir. Afiliasyon pratiğinde öğretim üyeleri bakanlığa bağlı hastanelerde çalışmakta ve hem tıp öğrenci eğitimine hem de uzmanlık eğitimlerine katkı sağlamaktadırlar. Araştırmamızda tıp öğrencilerinin büyük çoğunluğunun afiliye olmayan tıp fakültelerinde eğitim aldığı görülmektedir. Araştırmanın en önemli sonuçlarından birisi tıp fakültelerinde öğretim üyesi başına düşen öğrenci sayılarının tıp dışı bölümlere göre çok daha iyi olduğu anlaşılmıştır. Afiliye hastanelerde ise bu oran afiliye olmayanlara göre daha da düşük bulunmuştur. Çalışmanın primer amacı olmadığı için karşılaştırma yapılmamakla birlikte afiliye olan tıp fakültelerinde tıp öğrencilerinin öğretim üyeleri ile daha yakın ilişki ve daha fazla vakit geçirme imkanının daha fazla olabileceği görüşünün yanlış olmayacağı kanaatindeyiz.

1. OECD, 2015, Health Statistics, <http://www.oecd.org/els/health-systems/health-statistics.htm>
2. <https://www.tipfak.com/kac-tip-fakultesi-kac-tip-ogrencisi-var-iste-cevabi>
3. <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2017/06/20170616-2.htm>
4. Aysel Bařer. Atatürk'ten günümüze tıp eğitimi. Tıp Eğitimi Dünyası / Ocak-Nisan 2017 / Sayı 48. Syf 70-83.
5. Terziođlu A. Cumhuriyet Dönemi Türk Tıbbına ve Tıp Eğitimine Kısa Bir Bakış. Yakın Dönem Türkiye Araştırmaları. 2002(2).
6. http://tr.urapcenter.org/2016/2016_dt5.php

Kaynaklar

Journal of Human Rhythm
2018;4(1):31-36

BİLİR ve Ark.
Türkiye'de Afiliasyonun
Tıp Eğitimindeki Yeri